



Lag om ändring i rättegångsbalken;

utfärdad den 4 mars 1999.

Enligt riksdagens beslut¹ föreskrivs i fråga om rättegångsbalken²

dels att 9 kap. 9 § skall upphöra att gälla,

dels att 2 kap. 4 §, 3 kap. 6 §, 6 kap. 6 §, 17 kap. 15 §, 30 kap. 13 §, 49 kap. 8 §, 50 kap. 10, 13, 16, 21 och 22 §§, 51 kap. 8, 10 och 13 §§, 52 kap. 7 §, 55 kap. 8 §, 56 kap. 7 och 13 §§ samt 58 kap. 6 § skall ha följande lydelse,

dels att det i balken skall införas två nya paragrafer, 32 kap. 7 § och 50 kap. 12 a §, av följande lydelse.

2 kap.

4 §³ Hovrätten är domför med tre lagfarna domare. I mål som överklagats från tingsrätt skall dock minst fyra lagfarna domare delta när hovrätten avgör målet, om tingsrätten bestått av tre lagfarna domare. Om en av de lagfarna domarna får förhinder sedan huvudförhandling har påbörjats, är rätten ändå domför. Flera än fem lagfarna domare får inte delta i hovrätten.

I brottmål gäller, i stället för bestämmelserna i första stycket, att hovrätten är domför med tre lagfarna domare och två nämndemän. Om en av de lagfarna domarna eller en av nämndemännen får förhinder sedan huvudförhandling har påbörjats, är rätten ändå domför. Flera än fyra lagfarna domare och tre nämndemän får inte delta. Finns det inte anledning att döma till svårare straff än böter och är det i målet inte fråga om företagsbot, är hovrätten domför även med den sammansättning som anges i första stycket. Det samma gäller vid handläggning som inte sker vid huvudförhandling.

Vid behandling av frågor om prövningstillstånd skall hovrätten bestå av tre lagfarna domare.

Vid beslut om avskrivning av mål efter återkallelse eller efter det att ett överklagande har förfallit vid sammanträde som avses i 50 kap. 10 § eller 51 kap. 10 § är hovrätten domför med en lagfaren domare.

Åtgärder som avser endast beredandet av ett mål får utföras av en lagfaren domare i hovrätten eller, om de inte är av sådant slag att de bör förbehållas lagfarna domare, av en annan tjänsteman i hovrätten som har tillräcklig kun-

¹ Prop. 1998/99:37, bet. 1998/99:JuU13, rskr. 1998/99:143.

² Senaste lydelse av 9 kap. 9 § 1987:747.

³ Senaste lydelse 1997:391.

skap och erfarenhet. Närmare bestämmelser om detta meddelas av regeringen.

Bestämmelserna i 4 kap. 13 § gäller även för andra tjänstemän än domare när de utför åtgärder enligt femte stycket.

3 kap.

6 §⁴ En avdelning av Högsta domstolen är domför med fem ledamöter. Fler än sju ledamöter får inte sitta i rätten.

Om prövningen är av enkel beskaffenhet, är avdelningen domför med tre ledamöter vid prövning av

1. frågor om häktning och reseförbud som avses i 55 kap. 8 § andra stycket tredje meningen,
2. ansökningar om resning eller återställande av försutten tid eller
3. klagan över domvilla.

Har Högsta domstolen tidigare lämnat en ansökan om resning från samma sökande beträffande samma avgörande utan bifall och anför sökanden inget nytt som är av betydelse för prövningen av ansökningen, är avdelningen domför med en ledamot, om ansökningen avslås eller avvisas.

Frågor om prövningstillstånd får avgöras av en ledamot. Fler än tre ledamöter får inte delta. Frågor om prövningstillstånd som har förklarats vilande enligt 54 kap. 11 § andra stycket avgörs dock av de ledamöter som prövar målet.

En avdelning av Högsta domstolen är domför med en ledamot vid prövning av

1. frågor om avskrivning av mål efter återkallelse eller efter det att ett överklagande har förfallit,
2. frågor om avvisning av ett överklagande hos Högsta domstolen,
3. frågor om förening av mål enligt 14 kap. 7 a §,
4. överklagande av hovrätts avvisningsbeslut som avses i 54 kap. 17 § eller
5. frågor som avses i 55 kap. 8 § andra stycket första och andra meningarna.

6 kap.

6 §⁵ I protokollet skall berättelser som lämnas under förhör i bevissyfte antecknas i den omfattning berättelserna kan antas vara av betydelse i målet. Detsamma gäller vad rätten iakttar vid syn på stället.

Vid huvudförhandling i hovrätt behöver berättelser eller iakttagelser enligt första stycket antecknas endast om anteckningen kan antas bli av betydelse vid överklagande till Högsta domstolen. Vid huvudförhandling i Högsta domstolen behöver sådana anteckningar inte göras.

⁴ Senaste lydelse 1996:157.

⁵ Senaste lydelse 1987:747.

17 kap.

15 §⁶ Om rätten finner att en dom eller ett beslut innehåller någon uppenbar oriktighet till följd av rättens eller någon annans skrivfel, räknefel eller liknande förbiseende, får rätten besluta om rättelse.

Har rätten av förbiseende underlåtit att fatta ett beslut som skulle ha meddelats i samband med en dom eller ett slutligt beslut, får rätten komplettera sitt avgörande inom sex månader från det att avgörandet vann laga kraft. En komplettering senare än två veckor efter det att avgörandet meddelades får dock ske endast om en part begär det och motparten inte motsätter sig kompletteringen.

Innan beslut om rättelse eller komplettering fattas, skall parterna även i annat fall än som avses i andra stycket andra meningen ha fått tillfälle att yttra sig, om det inte är uppenbart obehövt. Beslutet skall om möjligt antecknas på varje exemplar av det avgörande som rättats.

30 kap.

13 §⁷ Om rätten finner att en dom eller ett beslut innehåller någon uppenbar oriktighet till följd av rättens eller någon annans skrivfel, räknefel eller liknande förbiseende, får rätten besluta om rättelse.

Har rätten av förbiseende underlåtit att fatta ett beslut som skulle ha meddelats i samband med en dom eller ett slutligt beslut, får rätten komplettera sitt avgörande inom sex månader från det att avgörandet vann laga kraft. En komplettering senare än två veckor efter det att avgörandet meddelades får dock ske endast om en part begär det och motparten inte motsätter sig kompletteringen.

Har den dömda lämnat oriktiga uppgifter om sitt namn eller personnummer utan att detta avslöjats under rättegången, får rätten på åklagarens begäran besluta om rättelse av sitt avgörande.

Innan beslut om rättelse eller komplettering fattas, skall parterna även i annat fall än som avses i andra stycket andra meningen ha fått tillfälle att yttra sig, om det inte är uppenbart obehövt. Beslutet skall om möjligt antecknas på varje exemplar av det avgörande som rättats.

32 kap.

7 § Om ett sammanträde ställs in i förväg därför att någon som kallats till sammanträdet har anmält förhinder, kan rätten ändå besluta i fråga om påföljd som upptagits i föreläggandet om inställelse, om den som har anmält förhinder inte i efterhand kommer in med utredning som gör det sannolikt att han hade laga förfall. För att tredskodom skall meddelas krävs ett yrkande om det.

⁶ Senaste lydelse 1990:443.

⁷ Senaste lydelse 1990:443.

49 kap.

8 §⁸ Om tingsrätten förklarar en domare jävig, utsett målsägandebiträde, beslutat att kostnader för enskild parts inställelse skall betalas av allmänna medel eller bifallit en begäran om att ersättning till vittne som åberopats av enskild part skall betalas av allmänna medel får tingsrättens beslut inte överklagas.

Ett beslut som gäller hänskjutande av en fråga till Högsta domstolen enligt 56 kap. 13 § får inte överklagas.

50 kap.

10 §⁹ Hovrätten skall sända över svarsskrivelsen till klaganden.

Om det behövs, får hovrätten besluta om ytterligare skriftväxling under förberedelsen. Hovrätten får också meddela närmare bestämmelser om skriftväxlingen och därvid bestämma i vilket avseende parten skall yttra sig. En part får föreläggas att ge in mer än en skrivelse endast om det finns särskilda skäl.

Under förberedelsen får sammanträde hållas, om det behövs för en ändamålsenlig handläggning av målet. I fråga om ett sådant sammanträde tillämpas bestämmelserna i 16 § första stycket och andra stycket första meningen, 21 § första stycket första meningen och 22 §.

Vad som sagts om sammanträde per telefon i 42 kap. 10 § skall gälla även vid sammanträde enligt denna paragraf.

12 a § Är det till fördel för handläggningen av målet, bör hovrätten innan förberedelsen avslutas göra en skriftlig sammanfattning av parternas ståndpunkter, så som de uppfattas av hovrätten. Parterna skall beredas tillfälle att yttra sig över sammanfattningen.

13 §¹⁰ Hovrätten får avgöra målet utan huvudförhandling, om klagandens ändringsyrkande har medgetts eller om det är uppenbart att överklagandet är ogrundat.

Kan saken utredas tillfredsställande får hovrätten även i andra fall avgöra målet utan huvudförhandling,

1. om parterna har begärt att målet skall avgöras utan huvudförhandling eller

2. om ingen av parterna, sedan fråga väckts om avgörande utan huvudförhandling, haft någon invändning mot detta.

Ett mål får alltid avgöras utan huvudförhandling, om det är uppenbart att sådan förhandling är obehövlig.

För prövning som inte avser själva saken behöver huvudförhandling inte hållas.

⁸ Senaste lydelse 1996:1624.

⁹ Senaste lydelse 1994:1034.

¹⁰ Senaste lydelse 1994:1034.

16 §¹¹ Till huvudförhandlingen skall parterna kallas.

Klaganden skall föreläggas att inställa sig vid påföljd att överklagandet annars förfaller. Skall han infinna sig personligen, skall hovrätten också upplysa honom om bestämmelsen i 21 § första stycket andra mening. Om det är av betydelse för målets handläggning eller utredning att motparten inställer sig eller om denne är skyldig att infinna sig personligen, skall han föreläggas vite. Föreläggs motparten inte vite, skall han upplysas om att målet kan komma att avgöras även om han uteblir.

Hovrätten skall också bestämma vilka vittnen och sakkunniga som skall kallas till huvudförhandlingen. Parterna skall underrättas om beslutet.

21 §¹² Uteblir klaganden från sammanträde för huvudförhandling, förfaller överklagandet. Detsamma gäller om en klagande som förelagts att infinna sig personligen inställer sig endast genom ombud och hovrätten inte anser sig ändå kunna avgöra målet.

Uteblir klagandens motpart och har vite förelagts honom, får hovrätten, när förlikning om saken inte är tillåten, i stället för att förelägga nytt vite besluta att han skall hämtas till rätten antingen omedelbart eller till en senare dag. Detsamma gäller om klagandens motpart inställer sig endast genom ombud när han förelagts vid vite att infinna sig personligen.

Har vite förelagts klagandens motpart eller skall han hämtas till rätten och kan han inte hämtas, får dock målet avgöras trots att han inställt sig endast genom ombud eller uteblivit. Ett mål får också avgöras om klaganden har förelagts att infinna sig personligen men inställt sig endast genom ombud.

22 §¹³ Har överklagandet förfallit enligt 21 §, skall hovrätten på ansökan av klaganden återuppta målet, om han för sin utevaro eller underlåtenhet att infinna sig personligen hade laga förfall som han inte kunde anmäla i tid.

Ansökan om återupptagande skall göras skriftligen inom tre veckor från den dag då beslutet meddelades. Om klaganden sedan målet återupptagits uteblir eller inte följer ett föreläggande att infinna sig personligen, har han inte rätt att få målet återupptaget.

51 kap.

8 §¹⁴ Om inte annat följer av andra stycket skall överklagandet delges motparten med föreläggande att svara skriftligen inom en viss tid. I mål om allmänt åtal får överklagandet dock översändas till åklagaren utan delgivning. Uppgift om målsägandes eller vittnens ålder, yrke och bostadsadress som saknar betydelse för åtalet skall inte framgå av de handlingar som delges den tilltalade i mål om allmänt åtal.

Om det är uppenbart att överklagandet är ogrundat, får hovrätten genast meddela dom i målet.

Har tingsrätten avlagit ett yrkande om en åtgärd som avses i 26–28 kap. eller upphävt ett beslut om en sådan åtgärd, får hovrätten omedelbart bevilja åtgärden att gälla tills vidare. Har tingsrätten beviljat en sådan åtgärd, får

¹¹ Senaste lydelse 1994:1034.

¹² Senaste lydelse 1994:1034.

¹³ Senaste lydelse 1994:1034.

¹⁴ Senaste lydelse 1994:1034.

hovrätten omedelbart besluta att tingsrättens beslut tills vidare inte får verkställas. I frågor om häktning, reseförbud eller omhändertagande enligt 28 kap. brottsbalken får hovrätten ändra tingsrättens beslut även om motparten inte hörts.

Om hovrätten beslutat häkta någon som inte är personligen närvarande vid rätten, skall 24 kap. 17 § tredje och fjärde styckena tillämpas.

10 §¹⁵ Hovrätten skall sända över svarsskrivelsen till klaganden. Uppgift om målsägandes eller vittnens ålder, yrke och bostadsadress som saknar betydelse för åtalet skall inte framgå av de handlingar som sänds över till den tilltalade i mål om allmänt åtal.

Om det behövs, får hovrätten besluta om ytterligare skriftväxling under förberedelsen. Hovrätten får också meddela närmare bestämmelser om skriftväxlingen och därvid bestämma i vilket avseende parten skall yttra sig. En part får föreläggas att ge in mer än en skrivelse endast om det finns särskilda skäl.

Under förberedelsen får sammanträde hållas, om det behövs för en ändamålsenlig handläggning av målet. I fråga om ett sådant sammanträde tillämpas bestämmelserna i 16 § första stycket och andra stycket första meningen, 21 § första stycket första meningen och 22 §. Hovrätten får besluta att den som är anhållen eller häktad skall inställas till sammanträdet.

Vad som sagts om sammanträde per telefon i 45 kap. 13 § och 47 kap. 10 § skall gälla även vid sammanträde enligt denna paragraf.

13 §¹⁶ Hovrätten får avgöra målet utan huvudförhandling, om det är uppenbart att överklagandet är ogrundat.

Kan saken utredas tillfredsställande får hovrätten avgöra målet utan huvudförhandling,

1. om åklagaren har överklagat endast till den tilltalades förmån,
2. om endast den tilltalade överklagat och hans ändringsyrkande godtas av motparten,

3. om det inte finns anledning att döma den tilltalade till ansvar eller ådöma honom påföljd eller döma honom till annan påföljd än böter eller villkorlig dom eller sådana påföljder i förening,

4. om parterna har begärt att målet skall avgöras utan huvudförhandling eller

5. om ingen av parterna, sedan fråga väckts om avgörande utan huvudförhandling, haft någon invändning mot detta.

Har i fall som avses i andra stycket 1–3 en part begärt huvudförhandling, skall sådan hållas, om det inte är uppenbart obehövligt.

Med de påföljder som anges i andra stycket 3 likställs vite och, om det inte samtidigt är fråga om förverkande av villkorligt medgiven frihet från fängelsestraff, förordnande enligt 34 kap. 1 § första stycket 1 brottsbalken. Det som sägs i andra stycket 3 om villkorlig dom gäller inte villkorlig dom som förenas med föreskrift om samhällstjänst.

¹⁵ Senaste lydelse 1994:1034.

¹⁶ Senaste lydelse 1998:605.

Avser överklagandet även annat än ansvar, får målet avgöras utan huvudförhandling endast om denna talan enligt 50 kap. 13 § får prövas utan huvudförhandling.

För prövning som inte avser själva saken behöver huvudförhandling inte hållas.

52 kap.

7 §¹⁷ Om hovrätten finner att klagandens motpart bör höras angående överklagandet, skall överklagandet delges honom med föreläggande att svara skriftligen inom en viss tid. I mål där åklagaren är motpart får överklagandet dock översändas till denne utan delgivning.

Det överklagade beslutet får inte utan att motparten har lämnats tillfälle att yttra sig ändras såvitt angår hans rätt.

Har tingsrätten i tvistemål avslagit ett yrkande om kvarstad eller någon annan åtgärd enligt 15 kap. eller upphävt ett beslut om en sådan åtgärd eller i brottmål avslagit yrkande om en åtgärd som avses i 26–28 kap. eller upphävt ett beslut om en sådan åtgärd, får hovrätten omedelbart bevilja åtgärden att gälla tills vidare. Har tingsrätten beviljat en sådan åtgärd eller förklarat att beslutet får verkställas även om det inte har laga kraft, får hovrätten omedelbart besluta att tingsrättens beslut tills vidare inte får verkställas. Hovrätten får också ändra tingsrättens beslut i fråga om häktning, tillstånd till restriktioner enligt 24 kap. 5 a § eller reseförbud utan att höra motparten.

55 kap.

8 §¹⁸ Om inte annat följer av 7 §, skall överklagandet delges motparten med föreläggande att svara skriftligen inom en viss tid. I mål om allmänt åtal får överklagandet dock översändas till åklagaren utan delgivning. Uppgift om målsägandes eller vittens ålder, yrke och bostadsadress som saknar betydelse för åtalet skall inte framgå av de handlingar som delges den tilltalade i mål om allmänt åtal.

Har hovrätten i tvistemål avslagit ett yrkande om kvarstad eller någon annan åtgärd enligt 15 kap. eller upphävt ett beslut om en sådan åtgärd eller i brottmål avslagit ett yrkande om en åtgärd som avses i 26–28 kap. eller upphävt ett beslut om sådan åtgärd, får Högsta domstolen omedelbart bevilja åtgärden att gälla tills vidare. Har hovrätten beviljat en sådan åtgärd eller förklarat att domen får verkställas även om den inte har laga kraft, eller fastställt tingsrätts beslut om det, får Högsta domstolen omedelbart besluta att tingsrättens eller hovrättens beslut tills vidare inte får verkställas. I frågor om häktning eller reseförbud får Högsta domstolen ändra hovrättens beslut även om motparten inte hörts.

¹⁷ Senaste lydelse 1994:1034.

¹⁸ Senaste lydelse 1994:1034.

56 kap.

7 §¹⁹ Om Högsta domstolen finner att klagandens motpart bör höras angående överklagandet, skall överklagandet delges honom med föreläggande att svara skriftligen inom en viss tid. I mål där åklagaren är motpart får överklagandet dock översändas till denne utan delgivning.

13 §²⁰ En tingsrätt får med parternas samtycke hänskjuta en viss fråga i målet till prövning av Högsta domstolen, när förlikning om saken är tillåten.

58 kap.

6 §²¹ Om resningsansökan inte avvisas, skall den tillsammans med därvid fogade handlingar delges motparten. Gäller ansökningen resning i mål där åklagaren är motpart får den dock översändas till åklagaren utan delgivning. Motparten skall samtidigt föreläggas att inkomma med skriftlig förklaring. Om ansökningen är ogrundad, får den dock avslås omedelbart.

Om prövning av ansökningen sker i hovrätt tillämpas 52 kap. 8–12 §§. Om ansökningen tas upp omedelbart av Högsta domstolen, tillämpas 56 kap. 8, 9 och 11 §§.

Rätten får förordna att, till dess annat föreskrivs, vidare åtgärder för verkställighet av domen inte skall äga rum.

1. Denna lag träder i kraft den 1 april 1999.

2. Om kallelse har utfärdats före ikraftträdandet, tillämpas 50 kap. 10 och 21 §§ och 51 kap. 10 § i sin äldre lydelse.

På regeringens vägnar

LAILA FREIVALDS

Thomas Rolén
(Justitiedepartementet)

¹⁹ Senaste lydelse 1994:1034.

²⁰ Senaste lydelse 1994:1034.

²¹ Senaste lydelse 1996:157.